

‘EL LECTOR ACCIDENTAL’

VICENÇ PAGÈS JORDÀ



Com desaprofitar les lectures obligatòries



XAVIER BERTRAL

Malgrat els sis anys de primària i els sis de secundària (incloent-hi el batxillerat) amb assignatures de llengua a cada curs, la majoria de catalans que arriben a la universitat tenen llacunes enormes d'ortografia, vocabulari i sintaxi, tant en català com en castellà. Com a professor d'universitat, constato que el nivell disminueix cada any.

Qualsevol persona que fullegi els llibres de llengua de l'ESO s'adonà que els continguts no són gaire diferents d'un curs per l'altre: com si els alumnes els oblidessin cada estiu i els retrobessin a partir de cada setembre. Els temaris –oceanics– estructuren conceptes que amb sort als estudiants els acaben “sonant”, que és una categoria de coneixement poc operativa. El més greu és que no vinculen els continguts amb el dia a dia: saben què és la fonètica però pronuncien malament; saben què són els connectors però no els utilitzen de manera apropiada; aproven exàmens sobre registres però els confonen quan escriuen; memoritzen regles ortogràfiques però no les fan servir ni quan envien correus als professors. En fi, que el temari va per una banda i l'ús per l'altra.

Com a estudiant i com a professor, el que m'ha servit per diferenciar un curs de l'altre, per tenir la sen-

sació d'avançar, per aprendre i també per gaudir de la matèria han estat els llibres de lectura obligatòria. En recordo uns quants amb agraïment. Quan estudiava EGB, fèiem servir una antologia de textos (en castellà, és clar) que incloïa fragments memorables, com el joc del “Zurriàgame la melunga” de *La Regenta*, o passatges de *Tres sombrero de copa* (amb perles com “Me caso, pero poco”). A BUP vaig tenir la sort de tenir lectures com els contes de Mercè Rodoreda, *El lazarrillo de Tormes* i –a ètica– *La meva concepció del món*, de Bertrand Russell. Encara guardo com un tresor aquells volums subratllats i guixats amb mala traça. A COU va arribar *Tiempo de silencio* i *El llibre de l'orde de cavalleria*, que demanaven molt però donaven més.

Una situació que empitjora

Quan vaig ser professor de secundària vaig haver de fer llegir llibres que havien estat triats l'any anterior, de manera que per a mi també eren lectures obligatòries. Recordo especialment *No demanis llobarro fora de temporada*, d'Andreu Martín i Jaume Ribera, protagonitzat per un conserge d'institut pederasta que trafica amb heroïna i que designa el seu membre viril amb el peix del tí-

tol. Un dia una alumna em va confessar que no li agradava. “A mi tampoc”, li vaig respondre. Només faltaria que a més de fer llegir una novel·la així a adolescents, els féssim creure que té qualitat.

En l'article següent parlaré del que trobo que es podria fer als instituts en relació amb la lectura. Ara faré una llista del que hi he vist i que no m'ha agradat. He vist alumnes que distingeixen una subordinada adverbial d'una subordinada adjectiva, però que no capten la ironia en un article d'opinió. He vist biblioteques escolars que servien per aplegar-hi els estudiants expulsats de l'aula. He vist professors que no tenien temps de llegir els llibres obligatoris de l'any següent i que els acabaven decidint a partir del resum o de les propostes didàctiques. He vist estudiants de Palafrugell que no havien llegit res de Josep Pla. He vist que es pot cursar el vell Curs d'Aptitud Pedagògica o el nou Màster de Formació del Professorat sense sentir a parlar de com triar o treballar les lectures. He vist articles (l'últim, de Marina Subirats en aquest mateix diari) que proposen deixar enrere els llibres i la memòria. He vist instituts que no vinculen les lectures amb els recursos literaris sinó amb la conscienciació sobre l'homosexualitat o els maltractaments. He vist professors que feien llegir llibres que alguns alumnes ja havien llegit pel seu compte, amb l'agreujant que ara havien de fer-ne resums i fixar-se en aspectes formals (com si en comptes d'iniciar-se en la lectura estiguessin a Yale cursant un seminari sobre el punt de vista). He vist alumnes als quals, per corregir un comportament racista, se'ls obligava a llegir un assaig. He vist directores d'institut convençuts que tots els llibres són igual de bons. He vist professors que creien que no cal accedir a la literatura, sinó que n'hi ha prou amb succedanis entretinguts. He vist concursos de Sant Jordi que donen per suposat que es pot escriure alguna cosa interessant sense haver llegit res de bo.

Estem passant de fer llegir llibres que no tots els alumnes poden entendre a fer llegir llibres que no val la pena llegir. La situació és greu perquè el cicle s'està tancant. Cada vegada hi ha més professors joves que no han tingut una educació literària sòlida, de manera que any rere any augmenten les probabilitats que els malentesos es reproduïxin. És coneguda la distinció que va fer E.M. Forster entre personatges plans i rodons, però també podem aplicar aquesta distinció a les persones de carn i ossos: si privem els alumnes de lectures de qualitat els condemnem a ser tan bidimensionals com els secundaris d'una sèrie de Netflix. ♦♦

ESTEM PASSANT DE FER LLEGIR LLIBRES QUE NO TOTS ELS ALUMNES PODEN ENTENDRE A FER LLEGIR LLIBRES QUE NO VAL LA PENA LLEGIR

OBRO FIL

ANNA GUITART



Fran Lebowitz i els llibres

“Si creixes en un lloc on hi ha llibres, hi ha gent a qui els agradarà llegir-los i gent a qui no. És només una qüestió de gustos”. Així de senzill i així de clar. És una de les coses que diu l'escriptora Fran Lebowitz a *Pretend it's a city*, la sèrie que li ha dedicat el seu amic Martin Scorsese. Són set capítols on ella parla de Nova York (molt), de la feina, de diners, d'esports o de joves. Sigui el tema que sigui, ella l'aborda amb lucidesa perquè és brillant, intel·ligent, implacable i divertida.

M'ha agradat que parli de llegir o no llegir d'una manera tan natural. A vegades em sembla que podem arribar a ser una mica esnobs amb el tema de la lectura. Un dia, per exemple, voldré parlar de la gent que posa fragments de llibres a les xarxes sense dir quins són. Cap pista. ¿Se suposa que els hem d'haver llegit? Si no sabem de quin es tracta, ¿ens hem de sentir malament per inculdes? No ho entenc. Però avui vull anar per una altra banda. La Lebowitz em va fer pensar en una frase de la Llibreria 22 de Girona que he sentit dir al Guillem Terribas, la seva ànima: “Si no llegeixes, no passa res. Si ho fas, passa molt”. Tot el que passa, també ho explica molt bé l'escriptora a la sèrie.

“Potser no m'han importat mai els diners per això, perquè quan aprens a llegir ets immensament ric”. L'autora ho afirma sense pre tensions, aquesta és la seva realitat. La il·lusió que després quan parla del primer llibre que va tenir, als 7 o 8 anys, és contagiosa: “No em podia creure que una cosa tan bonica i que semblava tan important fos meua”. Diu tot això a l'últim capítol de la sèrie. Reflexiona sobre el fet de llegir autors que han fet coses censurables, sobre els lectors (hi ha un fragment breu on en parla amb la Toni Morrison que val molt la pena) o del pitjor que et pot passar amb un llibre: que t'oblidis que l'estàs llegint. No té ordinador, però alguna vegada ha demanat a algú que li compri un llibre a Amazon. Això sí, només si ja el coneix. Diu que és molt diferent comprar-hi que anar a una llibreria, on pots mirar els llibres i preguntar què són. Una llàstima que els caps de setmana no hi puguem anar. Més coses que no entenc. ♦♦